

Historie Dlouhé Lhoty

Jako mnoho Lhot roztroušených po různých místech historické země České, tak i naše Lhota odvozuje své jméno od *lhůtovníků*, osazenců míst v bývalých lesích, často pohraničních. Již Přemysl Otakar II. ve XII. a XIII. století zakládal nejen města, která mu zvyšovala královské důchody i moc, ale na místech pustých a neobydlených hvozdů kolem zemských hranic vznikaly i mnohé nové vesnice. Každý osadník obdržel dědičně určitý pozemek, z něhož po určité době – **lhůtě** – odváděl nájem do pokladny komory královské, později třeba i vrchnostenské, a to buď v penězích, přírodninách nebo byl povinen vykonávat jisté ustanovené roboty.

Je zřejmé, že takové vesnice byly ponejvíce zakládány poblíž stezek zemských, obchodních, vedoucích z Čech do okolních států. I při obchodní cestě vedoucí do tehdejšího Kladska, tedy směrem severovýchodním z Prahy, jsou v našem kraji zakládány nové osady, často zvané Lhůtky, později přejmenované na Lhoty. Můžeme tak vidět v kraji boleslavském a hradeckém Lhotu Pískovou, Husí, Mravinnou (tedy tu naši, teprve mnohem později přejmenovanou na Dlouhou), Lhotu Kacákovu, Semanovu, Bradleckou a mnoho jiných, pojmenovaných buď podle usedlíka, nebo podle nějaké místní zvláštnosti. A tak od nejstarších dob až do počátku XVIII. století se i naše obec nazývala **Lhotou Mravinnou**, pak byla teprve přejmenována na **Dlouhou Lhotu**.

Podle některých pramenů je Lhota Mravinná poprvé písemně zmiňována v roce 1383. Ve XIV. století byla v držení Wartemberků, pánů ve Březně. Rokem 1416 spolu s velkostatkem Březno přechází i naše obec do majetku Jindřicha Valdštejna, purkrabího v Hradci Králové, od něhož ji kupuje Jan Lapáček ze Sukorad.

***Jan Lapáček** sídlil na vodní tvrzi sukoradské, která stála stranou tehdejší vesnice, na soutoku říčky Klenice a potoka tekoucího z Matrovic, což jí poskytovalo dostatečnou ochranu. Ještě dnes jsou základy vodní tvrže včetně valů a příkopů jí obklopujících patrné při cestě od Dlouhé Lhoty do Sukorad po pravé straně cesty, před mostem přes Klenici. Jan Lapáček se připomíná v listinách již v roce 1440, kdy byl přítomen mezi krajskými vladyky na sjezdu v Nymburce. Jeho erbem byl červený pruh v bílém poli, položený šikmo od pravé strany k levé. Nad helmou pak leží bílý chrt na zlaté podušce.*

K tvrzi přikupuje také poplužní dvůr – poplužní dvůr byl statek, ke kterému patřila pole a louky (nikoliv už lesy), a který měl tolik polností, které dokázal obdělat pár koní (popluží je také délková míra o velikosti dvou volů stojících za sebou). Na rozdíl od statku kmetčího (tj. selského, poddaného) poplužní dvůr nebyl zatížen povinnou robotou ani úroky.

Roku 1457 dostal Jan Lapáček od krále Ladislava vesnici Skašov, ke které příslušelo šest dvorů kmetčích s ročním úrokem 3 kopy a 56 grošů českých, lesy a další pozemky. Na Skašově býval před rokem 1440 dvůr poplužní později rozdělený na zmíněné dvory kmetčí, panošská rodina zde sídlící se psala „ze Skašova“. Celý Skašov později přešel na Petra Božiště, ten zde ovšem nebydlí, protože má majetek i jinde. Když pak bez dědiců umírá, připadá dědictví královské koruně, král Ladislav může Skašov věnovat podnikavému a již bohatému Janu Lapáčkovi.

Jan Lapáček díky nabytému majetku kupuje někdy mezi roky 1457 a 1470 březenské dvory včetně Lhoty Mravinné. Roku 1473 se stěhuje do Března a stává se vlastně zakladatelem rozsáhlého **panství březenského**, ke kterému od té doby patří i statky v Sukoradech a na Skašově. Vodní tvrz v Sukoradech zaniká následkem požáru (neznámo kdy přesně) a Sukorady se nadále uvádějí jako „ves příslušná“ ke Březnu. Téhož roku ovšem pan Jan Lapáček umírá a držitelem panství se stává jeho syn Jiří.

Ještě někdy v XV. století je panství prodáno Janu ze Šumberka a jeho manželce Dorotě z Handštejna, kteří jej dále prodávají mladoboleslavskému hejtmanovi Jindřichu Hložkovi ze Žampachu.

K povinnostem poddaných vesnic v té době patřila i údržba cest. Pan Jindřich Hložek přikazuje, aby cestu u Sukorad od mostu k borku matrovickému spravovaly vesnice Mravinná Lhota a Skašov. Vesnice dostávají kus „chrástu“ – lesa nad rybníkem Čížovským a pod panským lesem březenským pod závazkem: *„Lhotečtí a Skašovští mají cestu u Sukorad, nad chobotem velkého březenského rybníka spravovat a k opravě té cesty si měli potřebné roští v tom lese roubatí a za ostatní užívání toho lesa a pastviny v něm, měli společně vrchnosti ročně 20 grošů platit“*. A tato povinnost platila ještě i roku 1658.

Jindřich Hložek ze Žampachu umírá roku 1543, při vyřizování kšaftu (závěti) se uvádí:

„ze dvou truhlic, které v bytě ve Březně choval, v jedné bedně byly uloženy peníze sirotčí ze Sukorad, Lhoty Mravinné a Skašova dohromady“ a že: „v těch truhlících cedule jsou, co v které peněz je, že klíče od nich mají rychtáři a konšelé z těch vesnic a kšaftující poroučel, by s těmi truhlicemi po jeho smrti hýbáno nebylo bez vůle rychtářů a konšelů, by sirotkům žádná škoda nenastala“

Od roku 1544 se stává dědicem panství březenského rod **rytířů Bubnů z Bubna**. Po celých 205 let, až do roku 1749, zůstane panství majetkem tohoto rodu. Prvním majitel z rodu Bubnů byl Otík z Bubna, manžel Jindřichovy sestry Ofky, a tedy švagr jeho bratra a přímého dědice Matěje. Otíkovi synové Heřman a Jindřich si po jeho smrti dělají panství na dva přibližně stejné díly, Jindřich zůstává březenským a Heřman je skašovským pánem.

Jindřichovi patří Březno městečko, tvrz, dvůr poplužní, pivovar, mlýn, kostelík bez kněze, 23 usedlíků, rychta s pozemky, Židněves (28 usedlíků), Telib (4 stavení a jedna usedlost), Lhotky (ves zaniklá s jednou novou chalupou), **Lhota Mravinná**, ze které jen ale 2 krčmy výsadní, 13 rybníků a lesy. Do Heřmanova dílu patří poplužní dvůr Matrovice, **Lhota Mravinná** (jen 21 usedlíků, zbytek zůstává Jindřichovi), Sukorady (15 usedlíků), Skašov (9 usedlíků, lesy, pastviny a 19 rybníků).

Bubnové byli roku 1629 povýšeni do stavu panského a roku 1644 do stavu hraběcího. Od roku 1629 se píšou „z Litic“, protože jejich prastrýc Mikuláš jim odkázal své panství na Královéhradecku pod podmínku, že přijmou příjmení „z Litic“. V erbů měli buben v modrém poli, později byl erb rozdělen na dvě svislá pole – v levém zlatém poli byl buben hřebíčkové barvy vzhůru na pokos postavený, v pravém poli, modrém, byla zlatá koruna. Na vrchní části erbu je pak lví hlava.

Kousek od Mravinné Lhoty býval v té době velký rybník Klenický (dávalo se do něj mimo jiných ryb i 400 kop kaprové násady). Roku 1570 byla ale při velké povodni stržena jeho hráz a rybník zaniká, půda je přeměna na pole a pastviny. Mezi bratry Jindřichem a Heřmanem propuká spor o pohraniční pozemky. Do Března přijíždí zemský úředník, který v protokolu uvádí:

„Dále jsem byl veden od Lhoty Mravinné k rybníku tam pana Adama Krajíře z Krajku. Tu jsem spatřil, jest velmi veliký, kterýž rybník se strhl, jehož jsou mi lidé zprávu dali, a mlýn i s gruntem i s půdou voda všechno vzala a pryč odnesla a dosti daleko a ta voda šla na rybník březenský a ten též strhla.“

Pan Krajíř prodal zpustlý rybník panu Heřmanu Bubnovi a ten jej připojil ke Skašovu. Skašovský statek je kvůli propadnutí zástavy za dluh úředně odhadován roku 1660 a rybník je popisován jako „rybník velký u Lhoty Mravinné, od mnoha let pustý, místy velkým dřívím zarostlý“.

Jindřich je ženatý, Heřman svobodný, oba bydlí ve Březně. Heřman staví tvrz na Skašově, zakládá zde poplužní dvůr. Po roce 1558 se stěhuje na novou tvrz a píše se „na Skašově“. Tvrz stála na místě pozdější obilní sýpky, byla ale větších rozměrů. Zachovala se část sklepů a pověsti o zakopaném pokladu. Heřman staví i kovárnu a krčmu, zakládá na Skašově zahrady a sady. V Matrovicích buduje mlýn a náhon vede od Bechova. Nikdo z panství nesmí vozit do mlýna jinam než do Matrovic, kde jsou zbudovány i sádky a haltěře. Přikupuje ves Řitonice, ke Skašovu tak patří tři poplužní dvory: matrovický, skašovský a řitonický.

Roku 1578 prodává Heřman celý Skašov za 27.000 kop grošů českých paní Elišce, purkrabínce z Donína, provdané za Krištofa z Wartembergu. Roku 1610 ale pan Mikuláš Vratislav z Bubnů, pán ve Březně (syn Jindřicha) odkupuje Skašov od Elišky a panství je po 52 letech opět sceleno a Mikuláš se podepisuje „pán ve Březně a na Skašově“.

Ve třicetileté válce v letech 1618 – 1648 veškeré osady březenského panství a Skašova zpustly nebo byly zničeny. Ještě dlouho po válce, roku 1660, jsou téměř všechna pole zarostlá křovím, v Mravinné Lhotě je 9 gruntů zpustlých, na Skašově tvrz zpustlá, zůstávají z ní jen zdi a sklepy s vypáleným dvorem, v Řitonicích zůstává jen kostel, jedna chalupa a zbytek dvora poplužního.

Mikuláš Vratislav měl tři syny, Jindřicha Jana, Heřmana Šťastného a Kunatu Jaroslava. Jindřich sídlil na svém královéhradeckém panství na Žamberku a v Litici, oba další bratři zůstali ve Březně, než Heřman zemřel (1631). Protože v době třicetileté války byli Mikulášovi synové ještě příliš malí, než aby se mohli zapojit do povstání proti Ferdinandovi II., zůstali ušetřeni perzekucí. Ale násilné katolizaci se nevyhnuli. Nejstarší Jindřich sice víru změnit nechtěl a raději odešel do ciziny, nejmladší Kunata však na matčino naléhání přestoupil na víru katolickou a stal se tak majitelem celého panství. Jindřich se ale z ciziny vrací, rovněž konvertuje ke katolíkům a oba bratři jsou povýšeni do stavu panského. Píší se z Bubna a Litic.

Jindřich Jan umírá roku 1653 a podílníkem panství březenského se Skašovem se stává jeho syn František Adam. Po sto letech je panství znovu rozděleno. Kunata Jaroslav má Březno, Židněves, Lhotu Vysokou (Lhotka), Řehnice (přikoupené od

panství hejkovického), v Telibě pak poplužní dvůr a ovčín. František Adam získává Skašov, Řitonice, Matrovice, **Lhotu Mravinnou**, Sukorady, lesy a rybníky.

Skašov však byl ještě hrabětem Jindřichem Janem zadlužen. Roku 1660 je úředně odhadnut a rozdělen na pět nestejných dílů na úhradu věřitelům. Hrabě Kunata Jaroslav ale čtyři díly vykupuje zpět, pouze část Sukorad, „sobotecká“ cesta u Martinovic a kousky luk na Klenici jsou prodány hraběti Janu Humprechtu Černínovi z Chudenic.

Dědictvím, sňatky i koupí pak březenské panství přechází na různé rody: roku 1749 končí více než dvousetleté zdejší panování Bubnů z Bubna, pánů z Března a na Skašově, a majetek kupují Netoličtí z Netolic. Ale už o dva roky později (1751) je panství prodáno v „relicitaci“ Janu Adolfovi Kounicovi za 156.000 zlatých.

Kounicové drží panství až do druhé poloviny XIX. století, kdy po smrti Albrechta Kounice dědí panství dle rodinné úmluvy jeho dcera baronka Marie, vdaná za knížete Egona Hohenlohe z Waldenburgu, císařského komořího, a panství tak přechází do majetku rodu **Hohenlohe**. Marie má dceru Věru a dva syny, Albrechta a Alexandra. Starší Alexandr umírá roku 1931 a je pohřben v Nových Zámčích. Roku 1933 umírá i jeho mladší bratr, poslední březenský majitel z rodu Hohenlohe, duševně chorý a degenerovaný šlechtic Albrecht, který mimo jiné nechal vyvézt velkou část zámeckého archivu ve Březně na dvou vozech za Březno, kde byly dokumenty a doklady spáleny. Jeho matka Marie Hohenlohe Schillingfürst Kounicová silně předlužené panství po částech rozprodává.

Březenský dvůr v rozloze 170 hektarů získává pražský továrník Engelman za 2 miliony korun, za stejnou částku kupuje zámek ve Březně a lesy u Obrubec architekt a stavitel Václav Stiebr z Karlína. Telibě a Skašov s příslušnými lesy jsou prodány za 1 milion korun obchodníkovi z Mladé Boleslavi Pavlu Gelnerovi. Tržba z prodejů ovšem nestačila ani na úhradu dluhů.

Po druhé světové válce a nástupu komunistů k moci hospodařilo na pozemcích Dlouhé Lhoty Jednotné zemědělské družstvo, vzniklé násilnou kolektivizací. Roku 1958 je obec převedena na přání svých obyvatel z okresu Mnichovo Hradiště (kraj Liberecký) do okresu Mladá Boleslav (kraj Praha), převod musela na svém jednání schválit dokonce československá vláda. V rámci centralizace státní správy se stává roku 1976 Březno střediskovou obcí, pod kterou spadají i obce Židněves, Dolánky, Dlouhá Lhota, Lhotky, Husí Lhota, Sukorady a Martinovice.

Po společenských změnách vyvolaných listopadovými událostmi v roce 1989 se obyvatelé Dlouhé Lhoty rozhodli co nejdříve se od střediskového Března osamostatnit, což se povedlo po prvních obecních volbách k datu 1.1.1991. Od té doby je obec samostatná a řízená vlastním obecním zastupitelstvem v čele se starostou.

Podle zápisu z obecní kroniky Dlouhé Lhoty, zapsaného 10.5.1966 kronikářem Antonínem Dudkem, upravil (zejména lingvisticky, faktograficky a chronologicky), na několika místech i doplnil z dalších pramenů

Libor Novotný